

Balkánský Expres Balkan Express

**3. – 4. června 2016 / June 3-4, 2016
FHS UK, U Kříže 8, Praha 5 – Jinonice
Room 1036**

PROGRAM KONFERENCE / CONFERENCE PROGRAM

Aktivní účastník / active participant: 150 Kč

Doprovodný program pro neaktivní účastníky / non-active participant fee for accompanying program: 80 Kč

Key note speakers:

doc. Vladimír Penčev, Ph.D.

prof. Dr. David Pettigrew

Michal Pavlásek, Ph.D.

Pátek/Friday

8:30 – 9:15	Registrace / Registration
9:15 – 9:45	Zahájení konference / Conference opening
9:45 –10:15	Blok 1 konference / Conference module 1: Hrdinové Balkánu v naraci minulosti / Balkan heroes in the narration of the past
10:15 –12:30	Blok 2 konference / Conference module 2: Česko-balkánské vztahy / Czech-Balkan relations
12:30 –13:30	Oběd / Lunch break
13:30 –16:15	Blok 3 konference / Conference module 3: Balkánští hrdinové I. / Balkan Heroes I.
16:15 –18:00	Blok 4 konference / Conference module 4: Aktéři migračního pohybu a kulturního střetu / The agents of migratory movements and cultural conflict
19:00 –21:00	slavnostní raut / reception

Sobota / Saturday:

9:00 –11:45	Blok 5: konference / Conference module 5: Balkánští hrdinové II. / Balkan Heroes II.
11:15 –12:45	Blok 6: konference / Conference module 6: Balkánská společnost / Balkan Society
12:45 –13:30	Oběd / Lunch break
13:30 –15:30	Blok 7 konference / Conference module 7: Bosenská občanská válka / Bosnian civil war
15:30 –17:15	Blok 8 konference / Conference module 8: Kdo jsou naši hrdinové? Sebereflexe migrantů z Balkánu / Who are our heroes? Self-reflection of the Balkan migrants
17:15	Slavnostní přípitek, vernisáž výstavy a živá balkánská hudba FES / toast, vernissage, and live Balkan music FES

Pátek 3. 6. 2016 / Friday, June 3rd, 2016

8:30 – 9:15	Registrace / Registration
9:15 – 9:45	<p>Zahájení konference děkanem FHS UK Ing. arch. Mgr. Marií Pětovou, Ph.D. Conference opening by the Dean of the faculty Ing. arch. Mgr. Marie Pětová, Ph.D.</p> <p>PhDr. Dana Bittnerová, CSc., PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc. doc. Vladimír Penčev, Ph.D. David Pettigrew, Ph.D. Michal Pavlásek, Ph.D.</p> <p>Zahájení konference/Conference opening</p>
Blok 1 / Module 1	<p>Konference / Conference (chair: PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc.) Hrdinové Balkánu v naraci minulosti / Balkan heroes in the narration of the past</p>
9:45 – 10:10	<p>PhDr. Lubomíra Havlíková CSc., Slovanský ústav AV ČR Medieval Balkan Hero – Reality and Image / Středověký balkánský hrdina – realita a obrázek</p>
10:10 – 10:15	Diskuse / Discussion
Blok 2 / Module 2	<p>Konference / Conference (chair: PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc.) Česko-balkánské vztahy / Czech-Balkan relations</p>
10:15 – 10:40	<p>Doc. PhDr. Václav Štěpánek, Ph.D., Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno Pobratim nebo šibal? O jednom záhadném balkánském přátelství T.G.M. / A close friend or a trickster? Describing a mysterious Balkan friendship of T.G.M.</p>
10:40 – 10:45	Diskuse / Discussion
10:45 – 11:10	<p>Krasimira Marholeva, Ph.D., FHS UK Český novinář Vladimír Sís - kulturní hrdina, šibal a/nebo antagonist? / Czech journalist Vladimír Sís – a cultural hero, a trickster and/or an antagonist?</p>
11:10 – 11:15	Diskuse / Discussion
11:15 – 11:30	Pauza na kávu / Coffee break
11:30 – 11:55	<p>PhDr. Pavel Zeman, Masarykova univerzita, Brno Čeští učitelé v Bulharsku a jejich podíl na tvorbě odborné terminologie v 80. letech 19. století / Czech teachers in Bulgaria and their contribution to the creation of professional terminology in the 1880s</p>
11:55 – 12:00	Diskuse / Discussion
12:00 – 12:25	<p>PhDr. Milan Ducháček, Ph.D., Lauderovy školy při Židovské obci v Praze Co zůstal etnograf Karel Chotek dlužen Balkánu? / What does ethnographer Karel Chotek still owe to the Balkans?</p>
12:25 – 12:30	Diskuse / Discussion
12:30 – 13:30	Pauza na oběd (pro zájemce v menze Jinonice) / Lunch break (provided in Jinonice cafeteria upon request)

Blok 3 / Module 3	Konference / Conference (chair: Mgr. Hedvika Novotná) Balkánští hrdinové / Balkan Heroes I.
13:30 – 13:55	doc. Vladimír Penčev, Ph.D. , Ústav etnologie a folkloristiky s Etnografickým muzeem BAV, Katedra etnologie a balkanistiky JZU v Blagoevgradu – KEY NOTE SPEAKER Od balkánského orla k evropskému ubožákovi. Obraz Bulhara v očích české společnosti od 19. století do dneška / From the Balkan eagle to the European wretch. The image of a Bulgarian with the eyes of Czech society between the 19 th century and the present
13:55 – 14:00	Diskuse / Discussion
14:00 – 14:25	PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D. , Fakulta filozofická, Univerzita Pardubice „Peníze nade vše!“ Petăr Beron a Evlogi Georgiv mezi hrdiny a šibaly bulharského obrození / “Money First!” Petăr Beron and Evlogi Georgiev among the heroes and tricksters of the Bulgarian Revival
14:25 – 14:30	Diskuse / Discussion
14:30 – 14:55	František Šístek, MA, Ph.D. , FSV UK Marko Miljanov: kult hrdiny v perspektivě transnacionální historie / Marko Miljanov: the hero cult as approached by transnational history
14:55 – 15:00	Diskuse / Discussion
15:00 – 15:25	Mgr. Přemysl Vinš , FHS UK, KJBS FF UK Ismail Kadare: kontroverzní albánský hrdina / Ismail Kadare: a controversial Albanian hero
15:25 – 15:30	Diskuse / Discussion
15:30 – 15:45	Přestávka/Coffee break
15:45 – 16:10	Kestrina Peza, MBA , FF UK Řád bektášija a jeho nejdůležitější misionář na Balkáně / Bektashi order and its most important missionary in the Balkans
16:10 – 16:15	Diskuse / Discussion
Blok 4 / Module 4	Konference / Conference (chair: PhDr. Dana Bittnerová, CSc.) Aktéři migračního pohybu a kulturního střetu / The agents of migratory movements and cultural conflict
16:15 – 16:40	Michal Pavlásek, Ph.D. , Etnologický ústav AV ČR, FF MU – KEY NOTE SPEAKER Generační transmise rodinné paměti u krajanů v Chorvatsku a reemigrantů z Chorvatska / Generational transmission of family memory among ethnic Czechs in Croatia and Czechs repatriated from Croatia
16:40 – 16:45	Diskuse / Discussion
16:45 – 17:30	Michal Pavlásek Ph.D. , Etnologický ústav AV ČR, FF MU Hledání východu / In search of an exit (film 26') http://www.ceskatelevize.cz/porady/11324550290-hledani-vychodu/ Diskuse / Discussion
17:30 – 18:00	MUDr. Edib Jaganjac: Sarajevská princezna / The Princess of Sarajevo (představení knihy) / (book introduction) Příspěvek o “operation Irma” ve válečném Sarajevu 1992-1995 z pohledu lékaře / Paper on “operation Irma” in Sarajevo during the war of 1992-1995 from the doctor’s point of view Diskuse / Discussion
Doprovodný program / Accompanying program	
19:00 – 21:00	Slavnostní raut v restauraci „Jelica“ / Reception at the restaurant “Jelica” http://www.jelica.cz/ , Na Zličově 35, 150 00 Praha

Sobota 4. 3. 2016 / Saturday, June 4th, 2016

Blok 5 / Module 5	Konference / Conference (chair: Mgr. Markéta Slavková) Balkánští hrdinové / Balkan Heroes II.
9:00 – 9:25	Doc. PhDr. Marek Jakoubek, Ph.D. et Ph.D. & Bc. Radek Čermák , Ústav etnologie FF UK Bohusław Kowal – misie jako přechodový rituál? / Bohusław Kowal - Mission as a transition ritual
9:25 – 9:30	Diskuse / Discussion
9:30 – 9:55	Mgr. Tomáš Drs , FHS UK Stephan Ludwig Roth jako hrdina a mučedník sedmihradských Sasů / Stephan Ludwig Roth as a hero and martyr of Transylvanian Saxons
9:55 – 10:00	Diskuse / Discussion
10:00 – 10:25	Dr.sc. Tomislav Pletenac , Faculty of Humanities and Social Sciences, Sveučilište u Zagrebu (University of Zagreb) Vampires between antagonists, tricksters and the heroes / Upíři mezi antagonisty, šibaly a hrdiny
10:25 – 10:30	Diskuse / Discussion
10:30 – 10:55	Mgr. Jarmila Horáková, Ph.D. , Katedra jihoslovanských a balkanistických studií, FF UK Obraz Vlada Tepese ve směšnohrdinském eposu Cikaniáda / The image of Vlad Tepes in <i>Ťiganiáda</i> , a comic and heroic epos
10:55 – 11:00	Diskuse / Discussion
11:00 – 11:15	Přestávka / Coffee break
Blok 6 / Module 6	Konference / Conference (chair: PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.) Balkánská společnost / Balkan Society
11:15 – 11:40	Mgr. Lenka Jakoubková Budilová, Ph.D. , Katedra antropologie, FF ZČU v Plzni Balkánský patriarchální model: mýtus nebo realita? / Balkan patriarchal model: a myth or reality?
11:40 – 11:45	Diskuse / Discussion
11:45 – 12:10	Mgr. Marie Heřmanová , katedra Obecné antropologie, FHS UK Dobrovolníci na Balkánské trase – hrdinové nebo padouši? / Volunteers on Balkan route – good guys or bad guys?
12:10 – 12:15	Diskuse / Discussion
12:15 – 12:40	Alexandar Takovski, Ph.D. – Maja Muhić, Ph.D. , South East European University, Tetovo, Macedonia When the old meets the new: Folk heroization/vilification and the new media / Když se staré střetává s novým: padouch nebo hrdina v lidovém podání a u nových sdělovacích prostředků
12:45 – 12:45	Diskuse / Discussion
12:45 – 13:30	Oběd / Lunch break
Blok 7 / Module 7	Konference / Conference (chair: František Šístek, M. A., Ph. D.) Bosenská občanská válka / Bosnian civil war
13:30 – 14:10	David Pettigrew, Ph.D. , Southern Connecticut State University – KEY NOTE SPEAKER The Genocidal Legacy of Radovan Karadžić / Genocidní odkaz Radovana Karadžiće
14:10 – 14:15	Diskuse / Discussion
14:15 – 14:40	Øyvind Hvenekilde Seim , Cand Philol., Södertörn University, Stockholm

	The Bosnian civil war as a constitutive identity “event” / Bosenská občanská válka jako „událost“ utvářející identitu
14:40 – 14:45	Diskuse / Discussion
14:45 – 15:10	Mgr. Markéta Slavková , katedra Obecné antropologie, FHS UK Coltsfoot, Dandelion and Nettles: Food self-provisioning in wartime conditions as a “heroic act” / Podběl, pampeliška a kopřivy: samozásobení potravinami za válečných podmínek jako „hrdinský čin“
15:10 – 15:15	Diskuse / Discussion
15:15 – 15:30	Přestávka / Coffee break
Blok 8 / Module 8	Konference / Conference (chair: Mgr. Lenka Jakoubková Budilová, Ph.D.) Kdo jsou naši hrdinové? Sebereflexe migrantů z Balkánu / Who are our heroes? Self-reflection of the Balkan migrants
15:30 – 15:55	Mgr. Boriana Alexandrova Staneva , FHS UK Bulharští romští migranti v Čechách / Bulgarian Roma migrants in Bohemia
15:55 – 16:00	Diskuse / Discussion
16:00 – 16:25	PhDr. Dana Bittnerová, CSc. , FHS UK Hrdinové, šibalové a antagonisté v identitním postoji mladé ženy / Heroes, tricksters and antagonists in the identity attitude of a young woman
16:25 – 16:30	Diskuse / Discussion
16:30 – 16:55	PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc. , FHS UK Jovan Cvijić a Christo Vakarelski – hrdinové „slovanského národopisu“ ve výkladu Drahomíry Stránské. / Jovan Cvijić a Christo Vakarelski – hrdinové „slovanského národopisu“ ve výkladu Drahomíry Stránské.
16:55 – 17:00	Diskuse / Discussion
17:00 – 17:15	PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc., PhDr. Dana Bittnerová, CSc. , FHS UK Zakončení conference / Conference closing speech
Doprovodný program / Accompanying program	
17:15	Vernisáž Výstavy fotografií z balkánské migrační trasy uprchlíků Michala Pavláška / vernissage of photographs from the Balkans migration route by Michal Pavlásek <i>„První den v červenci jsme se vydali na srbsko-makedonské a makedonsko-řecké hranice poskytnout pomoc běžencům, kteří již měsíce bez zájmu veřejnosti a médií o jejich osud mířili za snem do Evropy. Během dalších návratů na místa, která leží na balkánské migrační trase, byl pořízován filmový materiál a fotografie, které se události tohoto léta pokouší zpřítomnit.“</i> <i>“The first day of July, we went to Serbian-Macedonian and Macedonian-Greek borders to provide help to migrants. These people have already spent months – out of the focus of the public or the media – chasing their European dream. During our repeated visits to multiple sites on the Balkans migration route we recorded film materials and photographs in an attempt to capture the events of this summer.”</i>
17:30	Slavnostní přípitek, občerstvení, diskuse / toast, refreshments, discussion
18:00	Živý koncert skupiny FES / Live concert FES (René Starhon & Aida Mujačić, BiH)

*Změny programu vyhrazeny. / Program may be a subject to change.

O konferenci / About the conference:

Pod záštitou děkana FHS UK Ing. Arch. Mgr. Marie Pětové, Ph.D., pořádá Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze dne 3. - 4. 6. 2016 konferenci Balkánský expres.

HRDINOVÉ, ŠIBALOVÉ A ANTAGONISTÉ BALKÁNU

Tři pojmy v názvu konference symbolicky vyjadřují náš prvoplánový záměr přemýšlet o aktérech, kteří zanechali či zanechávají stopu ve společenském a kulturním vývoji balkánského prostoru, kteří se zásadně či v určité oblasti života stali tvůrci přítomnosti, budoucnosti či minulosti. Aktéry v našem pojetí chápeme široce, jsou jimi nejen jedinci, společenské skupiny, ale také situace, události, artefakty. Chceme zároveň upozornit na osobnosti, pro které byl či je Balkán a jeho obyvatelé inspirací a výzvou.

Pojmy hrdina, šibal a protivník/antagonista jsme si vypůjčili od folkloristů. V lidové slovesnosti jsou tyto postavy nositeli děje příběhu. Kulturní hrdina je ztělesněním dobra, jeho život je plný příkladných činů, které upevňují řád světa. Naopak antagonistu je zlo, nepřítel, zrádce, který stojí proti kulturnímu hrdinovi, lidem škodí, a proto je třeba s ním bojovat.

Postava šibala/šprýmaře je ambivalentní. Provází často kulturního hrdinu, nicméně jeho povaha mu dovoluje nejen podporovat dobré věci; nebrání mu podvádět, narušovat zaběhlý řád lží a překonávat systém útlaku zevnitř. Šibal přináší změnu, jeho činy jsou však v důsledku pro lidstvo přínosem.

Každá společnost si vytváří své příběhy, od nichž odvozuje svoji identitu. Jak v mýtech, v konstitutivních velkých příbězích, tak obecně ve sdílené společenské paměti vystupují aktéři, v nichž lze rozpoznat naše tři postavy.

V rámci naší konference bychom rádi využili nabízenou hyperbolu a pokusili se hledat hrdiny, šibaly a antagonisty, kteří definují Balkán a jeho obyvatele. Antropologii, etnologii, historii, politologii, psychologii jsou příběhy vlastní, všechny tyto disciplíny v podstatě spočívají na interpretaci příběhů. Kausalita činů a dějů je přítomna nejen v dějinných událostech či rozborech a prognózách politických událostí, ale také v kulturních normách a jejich praxi nebo v životě jedinců. V diskurzích se pak vždy objevují momenty, které jsou identifikovány jako příkladné či nedotknutelné, momenty hodné eliminace i momenty, kterým nedokážeme připsat hodnotící znaménko, přestože víme, že zásadním způsobem ovlivnily sociální realitu.

Under the patronage of the Dean of FHS UK in Prague, CZ Ing. Arch. Mgr. Marie Pětová, Ph.D., we would like to invite you to our conference Balkan Express, which takes place at the Faculty of Humanities in Prague, June 3-4, 2016.

THE HEROES, TRICKSTERS AND ANTAGONISTS OF THE BALKANS

The three notions in the conference title symbolically express our paramount intention: to think of the actors who have left their traces on the social and cultural development of the Balkan nations and ethnic groups and who have become—either in a basic way or in a certain sphere—creators of the present, future, or past. In our concept, actors are defined broadly as not only individuals and social groups, but also situations, events, and artefacts. At the same time, we want to highlight the personalities for whom the Balkans and its population have been an inspiration and challenge.

We have borrowed the notions of the hero, the trickster, and the antagonist from folklore. In folk literature, these figures convey the action of a story.

A cultural hero embodies all that is good and his life is full of model acts that shore up the order of the world. On the other hand, the antagonist is evil, a foe, a traitor who opposes the cultural hero, who harms people, and against whom the hero fights.

The figure of the trickster is ambivalent. S/he often accompanies the cultural hero, but his/her character allows him to do both bad and good things. S/he is not prevented from cheating, harming the established order by a ruse, or overcoming an oppressive system from within. A trickster brings change; his acts are eventually a contribution to mankind.

Any society creates its own stories from which it derives its identity. Both in the myths (constitutive grand narratives) and in shared social memory, one can see all three of our figures.

Within the conference, we would like to usefully exaggerate by trying to look for heroes, tricksters, and antagonists who define the Balkans and its people. Anthropology, ethnography, history, political science, and psychology all deal with stories, and all the disciplines are based on interpretations of stories. The causality of actions and plots is present not only in interpretations of historical events or in analyses and prognoses of political development, but also in cultural norms (and their practice) or in individual lives. In all of these discourses, we always find: 1)

V rámci konference chceme jednat o:

1. **Hrdinech** – lidech, událostech a předmětech, k nimž se Balkán vztahuje jako vzoru, na nichž buduje svoji identitu. Zajímalo by nás, jaké charakteristiky jsou vyzdvihovány, stejně jako jakým způsobem jsou tyto kulturní vzory zpřítomňovány, na jaké hodnoty odkazují.

2. **Antagonistech** – lidech, skupinách či situacích/faktech, které jsou identifikovány jako nepřátelské. I u nich by nás zajímalo, jak je definováno nepřijatelné zlo, v čem prostor Balkánu a jeho obyvatele ohrožuje či ohrožovalo, jaké jsou cesty jeho reálného i symbolického zneškodnění.

3. **Šibalech** – lidech, institucích, událostech, jejichž hodnocení ze strany obyvatel Balkánu je ambivalentní. Přestože něco narušují, jsou zároveň přínosem.

4. **Jednotlivcích a skupinách, které Balkán inspiroval, ovlivnil, poznamenal jejich práci nebo společenské postoje a nazírání** (ať již je zařadíme mezi hrdiny, šibaly nebo antagonisty).

Organizační tým

- ★ PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc.
- ★ PhDr. Dana Bittnerová, CSc.
- ★ Mgr. Ivana Skenderija
- ★ Mgr. Markéta Slavková

moments, which are identified as exemplary or untouchable 2) moments, which are worth to be eliminated and 3) moments, which can't be evaluated as positive or negative, even though we know that they have fundamentally influenced social reality.

Within the conference, we want to discuss:

1. **Heroes.** People, events, and objects that the Balkans perceive as a model on which it builds its identity. We wonder what characteristics are emphasized and in which way cultural models are brought to mind and to which values they refer.

2. **Antagonists.** People, groups, and situations/facts that are identified as hostile. We wonder how unacceptable evil is defined, how evil has threatened the space of the Balkans and its people, and what are the ways in which evil can be defused both virtually and symbolically.

3. **Tricksters.** People, institutions, and events that are perceived by the Balkan population as ambivalent. Although they may disrupt the normal course of life, they are also a benefit.

4. **Individuals and groups who have been influenced and inspired by the Balkans: the region that has shaped their work, social attitudes, and opinions** (irrespective of whether we place them among heroes, tricksters, or antagonists).

Organising committee

- ★ PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc.
- ★ PhDr. Dana Bittnerová, CSc.
- ★ Mgr. Ivana Skenderija
- ★ Mgr. Markéta Slavková

Abstrakty / Abstracts:

Bittnerová Dana

Hrdinové, šibalové a antagonisté v identitním postoji mladé ženy

Příspěvek se bude zabývat otázkou vztahování se k významným druhým a jejich hodnocení. Skrze koncept hrdiny, šibala a antagonisty budou rozkrývány identitní dilemata mladé ženy, která se narodila v etnicky smíšené srbsko - abcházské/azerbajdžanské rodině a vyrostla v České republice. Dívka ve své výpovědích identifikuje se třemi, resp. čtyřmi kulturními okruhy: českým, abcházským/azerbajdžanským, srbským a jugoslávským (původní jazyková skupina srbochorvatů). Přestože se z hlediska vědění nejvíce vztahuje k českému okruhu, spojuje ho s antagonisty. Zejména své vrstevníky vidí jako ty, kteří ji nepřijímají. Proto hledá hrdiny. Ty nachází v Srbsku, resp. u lidí z bývalé Jugoslávie, kteří ji přijímají. Nicméně i mezi nimi jsou šibalové, rozporuplní lidé, kteří jsou součástí jejího života, ovlivnili ji, ale jsou zároveň nahlíženi jako problematictí. Šibalská je v podstatě celá rodina matky a překvapivě skrze ní vysvětluje svoji současnou pozici. Dívka o nich mluví rozporuplně, kritizuje je, ale zároveň se identifikuje s některými jejich kulturními aspekty a skrze ně interpretuje svoje jednání. V podstatě říká, jsem Češka, ale všichni jsou proti mně, proto se cítím daleko lépe se Srby, kteří přijímají moji individualitu, svůj život ale řídím kroky azerbajdžanského šibala. Ten jediný dává mi možnost individuálního růstu.

Drs Tomáš

Stephan Ludwig Roth jako hrdina a mučedník sedmihradských Sasů

Příspěvek se věnuje osobnosti sedmihradského Sasa Stephana Ludwiga Rotha (1796 - 1849). Tento pedagog, evangelický pastor a politik se postavil v díle *Jazykový boj v Sedmihradsku* proti požadavkům maďarských nacionalistů. Prosazoval rovnoprávnost rumunštiny, maďarštiny a němčiny v sedmihradském teritoriu. Poukazoval na význam Rumunů v Sedmihradsku. Za své názory byl během revolučních událostí let 1848 až 1849 Maďary zatčen a v Kluzi popraven. Vedle osobnosti tohoto saského hrdiny a mučedníka se příspěvek zabývá problematikou střetu několika nacionálních subjektů v Sedmihradsku. V centru pozornosti dále stojí vývoj a proměny etnického vědomí a identifikace sedmihradských Sasů od roku 1848 do současnosti.

Bittnerová Dana

Heroes, tricksters and antagonists in the identity attitude of a young woman

The contribution examines the question of outlining the relationship to important other people and their evaluation. Through the concept of a hero, trickster and antagonist, there will be an examination of the identity dilemma of a young woman who was born in an ethnically mixed, Serb-Abkhazian-Azerbaijani family and who grew up in the Czech Republic. In her accounts, the girl identifies herself with three or even four cultural milieus: Czech, Abkhazian/Azerbaijani, Serb and Yugoslav (the original Serbo-Croatian language group). Although from the viewpoint of knowledge she feels the closest relationship with the Czech milieu, she associates it with antagonists. She sees her peers in particular as those who do not accept her. Hence her search for heroes. She finds them in Serbia or in the people from the former Yugoslavia who accept her. Nevertheless, there are also tricksters among them, the ambivalent people who are part of her life and have influenced her, but at the same time, they are considered problematic. In essence, the whole family of mother is of a trickster nature. Surprisingly, she explains her current position through it. The girl speaks about its members in an ambivalent way, criticising them, but at the same time, she identifies herself with some of their cultural aspects, through which she interprets her conduct. She basically says "I am a Czech woman, but since everyone is against me, I feel much better among Serbs who accept my individuality, while my life is guided by the steps of an Azerbaijani trickster." He is the only one who gives me the chance of an individual growth.

Drs Tomáš

Stephan Ludwig Roth as a hero and martyr of Transylvanian Saxons

The contribution focuses on the personality of Transylvanian Saxon Stephan Ludwig Roth (1796–1849). In his work *The Language Struggle in Transylvania*, the teacher, Lutheran pastor and politician stood up against the demands of Hungarian nationalists. He insisted on the equality of Romanian, Hungarian and German in Transylvania. He pointed out the importance of Romanians in Transylvania. On account of his views, he was detained by the Hungarian authorities during the revolutionary events from 1848 to 1849 and then executed in Cluj. Along with the personality of the Saxon hero and martyr, the contribution examines the topic of clash of several ethnic groups in Transylvania. It also focuses on the development and transformation of Transylvanian Saxons' ethnic consciousness and identification between 1848 and the present.

Ducháček Milan

Co zůstal etnograf Karel Chotek dlužen Balkánu?

Dílo Karla Chotka, zakladatele československé univerzitní etnografie, neobsahuje významné balkanistické položky. Přesto byl držitel řádu sv. Sávy milovníkem Balkánu, balkánskými tématy byl badatelsky ovlivněn a objevovala se v jeho uvažování a přednáškách. Chotek byl tedy dlužníkem Balkánu - přinejmenším publikačně. Příspěvek se tento dluh pokusí alespoň zčásti umořit.

Havlíková Lubomíra

Středověký balkánský hrdina – realita a obrázek

Autorka se ve svém příspěvku zabývá hrdiny z balkánských dějin, zejména dvěma osobnostmi z byzantského a srbského prostředí (je to Digenis Akritas a Lazar Hrebeljanović). V průběhu hodnocení historických osobností jsou důležitým hlediskem jejich kladné nebo záporné vlastnosti. Hodnocení závisí na četných aspektech a faktorech, například na osobě hodnotitele a vykladače dění (spisovatel, historik, apod.) a velice důležitou roli při něm hraje také lineární čas. Hodnocení osobností a dění může být velice subjektivní a odlišné: na jedné straně může být určitá osobnost hodnocena kladně, obdivována, až zbožňována, na druhé může být tatáž osobnost hodnocena záporně a zatracována. V balkánském prostředí byly realita a obraz historických osobností často v rozporu. Pojetí kladného či záporného hrdiny se v různých žánrech lišilo: jedno se vyskytuje ve středověké historiografické produkci (kronikách a dalších historických dílech) – zde předpokládáme jistý objektivní a reálný popis osoby. Ovšem jiné pojetí se objevovalo v náboženských hagiografických spisech, v nichž je daná osoba (a hrdina světec) idealizována a míra reálného zobrazení zmenšována a omezována.

Heřmanová Marie

Dobrovolníci na Balkánské trase – hrdinové nebo padouši?

Od srpna 2015 do současnosti se tisíce lidí ocitly na Balkáně jako poměrně specifický druh cestovatelů – v roli dobrovolníků, kteří poskytují nezbytnou humanitární pomoc uprchlíkům na tzv. Balkánské trase. Cílem příspěvku je jednak podat základní přehled toho, jak dobrovolnické hnutí vzniklo a jak funguje a jak ovlivnilo a stále ovlivňuje fungování celé Balkánské trasy, tak také zamyslet se z antropologické perspektivy nad specifickou situací, kterou setkávání uprchlíků a dobrovolníků pro obě strany představuje. Dobrovolníci přicházejí na Balkán s předem utvořenou představou "lidí na útěku v

Ducháček Milan

What does ethnographer Karel Chotek still owe to the Balkans?

The work by Karel Chotek, founder of Czechoslovak university ethnography, does not include any major Balkan studies items. Nevertheless, the holder of the Order of Saint Sava loved the Balkans and his research work was influenced by Balkan topics. They appeared in his thought and lectures. As a result, Chotek was a debtor of the Balkans, at least in the sphere of publications. The contribution will try to repay the debt at least partly.

Havlíková Lubomíra

Medieval Balkan Hero – Reality and Image

In her contribution the author deals with the heroes from the Balkan history, especially with two personages from the Byzantine and Serbian milieu (Digenis Akritas and Lazar Hrebeljanovic). In the course of evaluation of historical persons, their positive or negative qualities, is important the point of view. The evaluation is dependent on many aspects and factors, f. ex. on the person of evaluator and interpreter of events (writer, historian, etc.), and very important role in the evaluation plays also a linear time. The evaluation of persons and events may be very subjective and different: on the one hand, the person may be positive evaluated, admired, adored, on the other hand the same person may be negative evaluated and damned. In the Balkan lands, reality and image of historical persons were often in antagonism. The conception of the positive or negative hero was various in the different genres: one conception was in medieval historiographic production (chronicles and other historical works) – here we suppose a certain objective and real description of person, other conception was in religious hagiographic writing, in which the person (a saint hero) is idealized and the rate of reality was diminished and reduced.

Heřmanová Marie

Volunteers on Balkan route – good guys or bad guys?

Between August 2015 and the present, thousands of people appeared in the Balkans as a rather specific type of travellers – in the role of volunteers who provide indispensable humanitarian aid to the refugees along the "Balkan route." This contribution pursues the aim of presenting a basic overview of how the volunteer movement appeared, how it works and how it still influences the functioning of the whole Balkan route on the one hand. Using an anthropologic approach, it also thinks of the specific situation that is constituted by the encounter of refugees and volunteers for both

nouzi”, která pak často neodpovídá realitě a jejich percepcce toho setkání potom ovlivňuje i např. mediální obraz dění na Balkánské trase v ČR. Pokusím se tedy analyzovat, kde a proč se představy jednotlivých aktérů (ne)potkávají a odpovědět na odvěkou otázku – kdo je tady padouch a kdo hrdina?

Horáková Jarmila

Obraz Vlada Tepese ve směšnohrdinském eposu Cikaniáda

Valašský středověký panovník Vlad III. Dracula (zvaný též Țepeș - Napichovač) je celosvětově znám spíše jako předloha pro upíra Drákulu ze stejnojmenného románu Brama Stokera, jehož hlavní hrdina nesčetněkrát posloužil jako postava pro celou řadu dalších děl populární kultury. Skutečný Vlad III. je však v rumunském prostředí vnímán jako odvážný kníže, který ve své době úspěšně čelil osmanské expanzi do Evropy. Do doby jeho vlády umístil spisovatel Ion Budai-Deleanu na přelomu 18. a 19. století děj svého směšnohrdinského eposu Cikaniáda. V tomto mnohovrstevnatém díle, v němž se prolínají komické situace, s nadpřirozenými jevy, pravoslavnými svatými a filozofickými a politickými úvahami v osvícenském a klasicistním duchu, představuje Vlad Țepeș a jeho boj proti Turkům hrdinskou složku.

Jakoubek Marek a Čermák Radek

Bohusław Kowal – misie jako přechodový rituál?

„Rozešel se s církví, aby byl aktivnějším křesťanem na boží vinici,“ napsal o něm lužickosrbský malíř Měrcin Nowak. Tím se také začíná příběh Bohusława Kowala (1889-1953) hodný Coelhoova románu Alchymista. V zákopech první světové války ho přítel voják inspiroval k tomu, aby nebyl trpným evangelíkem, jemuž pro spásu stačí, aby chodil do kostela. Přiklonil se k darbistům, kteří kladou důraz na osobní prožitky víry. Absolvoval misionářskou školu a vydal se působit mezi slovenskými a českými vysídlenci v Banátu a v bulharském Vojvodově. Tam se nesmazatelně zapsal do dějin náboženské obce, neboť ji rozvrátil tím, že část věřících přesvědčil, aby ho ve víře následovali, a neváhal z vlastních prostředků zřídit bohoslužebný dům. Po střetu s bulharskou vládou přesídlil do Brazílie. Působil tam mezi Indiány i slovanskými vystěhovalci. Po několika letech se vrátil zpět do Bulharska, odkud byl nakonec vypovězen domů do rodné osady Brězowka ve střední Lužici v Německu. Tam se stal na sklonku života učitelem ve škole a

groups on the other. The volunteers are coming to the Balkans with a preconceived idea of the „fleeing people in distress” that often does not correspond with the reality and their perception of this encounter then influences, e.g., the media picture of the events along the Balkan route in the Czech Republic. As a result, the contribution tries to analyse where and why the ideas of the individual actors (do not) meet and to answer the perpetual question: who is the good guy and who is the bad guy here?

Horáková Jarmila

The image of Vlad Tepes in Țiganiada, a comic and heroic epos

Wallachian medieval ruler Vlad III Dracula (also called Țepeș – the Impaler) is largely known as a model for the vampire Dracula from the eponymous novel by Bram Stoker, whose main protagonist has served innumerable times as a figure for a number of other works of popular culture. However, the real Vlad III is seen in the Romanian milieu as a brave prince who faced successfully the Ottoman expansion to Europe in his day. At the end of the 18th century and the beginning of the 19th century, writer Ion Budai-Deleanu placed the plot of his comic and heroic epos Țiganiada in the time of his rule. In this multi-faceted work, which combines comic situations with supernatural phenomena, Orthodox saints and philosophical and political deliberations in the spirit of the Age of Enlightenment and Classicism, Vlad Țepeș and his fight against Turks represent a heroic part.

Jakoubek Marek and Čermák Radek

Bohusław Kowal - Mission as a transition ritual

“He broke away from the church to become a more active Christian in God’s vineyard,“ Sorb painter Měrcin Nowak wrote about him. This is the beginning of the story of Bohusław Kowal (1889–1953), worthy Coelho’s novel Alchemist. In the First World War trenches, a friendly soldier inspired him not to be a passive Protestant for whose salvation his regularly going to the church is sufficient. He joined the Darbyites who lay emphasis on the personal experience of the belief. He finished a missionary school and started working among Slovak and Czech settlers in the Banat in the Bulgarian Vojvodovo. There he wrote an indelible chapter in the history of the religious community. In fact, he subverted it by having convinced a part of the church-goers that they should follow his own belief. He did not hesitate to establish a house of worship from his own means. After a clash with the Bulgarian government, he moved to Brazil. He was active among Indians and Slav emigrants there. After a few years, he returned to Bulgaria, from where he

kazatelem v darbistickém sboru. Na své poslední misi pomohl udržet tamější nářečí i víru v letech, kdy obec čelila přílivu uprchlíků a povrchové těžbě uhlí.

Jakoubková Budilová Lenka

Balkánský patriarchální model: mýtus nebo realita?

Definuje-li něco Balkán a jeho obyvatele v oblasti genderových vztahů, pak je to jednoznačně ideologie mužské nadřazenosti a patriarchální model zdůrazňující patrilinearitu, patrilokalitu a soustředující majetek a moc v rukou mužů. Přinejmenším v antropologické literatuře jsou tyto instituce popisovány jako typické pro Balkánský poloostrov. Je mužská dominance a patriarchát na Balkáně pozitivní kulturní hodnotou nebo znakem odlišnosti od „evropských“ hodnot? Jedná se o etnografický fakt, žitou kulturní realitu, nebo spíše součást obrazu jinakosti Balkánu? V příspěvku se zaměřím na ambivalentní povahu genderové ideologie a genderové sociální organizace balkánských společností, jak se s ní setkáváme v antropologické literatuře.

Kouba Miroslav

"Peníze nade vše!" Petř Beron a Evlogi Georgiev mezi hrdiny a šibaly bulharského obrození

Kompendia literární historie a dějin bulharské kultury 19. století líčí utváření obrozené kultury často formou idealizovaného narativu. Jeho znění zdůrazňuje především zásluhy a hrdinské činy jednotlivých postav, aniž by se konkrétněji vyslovovalo k osobním sporům, k nimž mezi obrozenými osobnostmi mnohdy docházelo. Příkladem těchto konfliktů mohou být Petř Beron (1799–1871) a Evlogi Georgiev (1819–1897), nejbohatší představitelé bulharských obrozených elit, kteří díky svým podnikatelským a organizačním schopnostem nabyli za hranicemi Bulharska velké jmění, jež finančně zajišťovalo realizaci mnoha projektů obrozené osvětové a kulturní činnosti. Jejich majetky však vzbuzovaly často i nežádoucí pozornost, a proto oba mecenáši sepsali závěti, jak má být po jejich smrti s jejich fondy naloženo. Naplnění podmínek těchto závětí však v obou případech vyústilo v soudní spor. Petř Beron byl kvůli svému majetku zavražděn, zatímco závěť o generaci mladšího Evlogiho Georgieva, mimochodem hlavního správce Beronovy nadace, napadli jeho příbuzní. Příznačná je v obou případech mimo jiné spoluúčast Stefana Stambolova, s nímž byl zejména Georgiev v ostrém sporu. Příspěvek se

was eventually expelled back home to his native village of Brězowka in central Lusatia in Germany. At the close of his life, he became a schoolteacher and a preacher in a Darbyte congregation there. Within his last mission, he helped maintain the local dialect and belief even in the years when the village was facing an influx of refugees and open-cast coal mining.

Jakoubková Budilová Lenka

Balkan patriarchal model: a myth or reality?

If something defines Balkans and its population in the sphere of gender relations, it is clearly the ideology of male superiority and a patriarchal model stressing patrilinearity and patrilocality and concentrating property and power in men's hands. At least in anthropological literature, these institutions are described as typical of the Balkan Peninsula. Is male dominance and patriarchy in the Balkans a positive cultural value or a sign of its differing from „European“ values? Is this an ethnographic fact, lived cultural reality, or, rather, a part of the image of Balkan otherness? The contribution will focus on the ambivalent nature of gender ideology and gender social organisation of Balkan societies, as we find it in anthropological literature.

Kouba Miroslav

“Money First!” Petř Beron and Evlogi Georgiev among the heroes and tricksters of the Bulgarian Revival

The compendia of literary history as well as history of Bulgarian culture of the 19th century often describe the creation of the Revival culture in the form of an idealised narrative. Above all, its wording stresses the merits and heroic acts of individual figures, without elaborating on the personal disputes that often occurred between the Revival personalities. The conflicts may be exemplified by Petř Beron (1799–1871) and Evlogi Georgiev (1819–1897), the richest representatives of the Bulgarian Revival elites. Thanks to their business and organisational capabilities, they acquired a large fortune outside Bulgaria that sponsored many projects of the Revivalist educational and cultural activities. However, since their wealth also provoked undesirable attention, the two sponsors wrote last wills saying what to do with their funds after their death. In both cases, the fulfilment of the conditions of the last wills brought about a court dispute. Petř Beron was murdered over his property, while the last will of Evlogi Georgiev, who was one generation younger, was disputed by his relatives. By the way, Georgiev was the main administrator of Beron's foundation. Both cases are typical of the implication of Stefan Stambolov, with whom Georgiev in particular was

proto snaží na příkladu těchto dvou mecenášů připomenout mechanismy obrozenecké kultury, jež nemohou postrádat spektrum bouřlivých vztahů mezi jejími hrdiny, šibaly i antagonisty.

Marholeva Krasimira

Český novinář Vladimír Sís - kulturní hrdina, šibal a/nebo antagonist?

Příspěvek přiblíží novinářskou a kulturní činnost českého novináře Vladimíra Síse ve dvou různých socio-kulturních souvislostech – v předválečném Bulharsku a v meziválečném Československu. V souladu s ústředním tématem konference si položíme následující základní výzkumnou otázku: kdo byl Vladimír Sís – kulturní hrdina, šibal a/nebo antagonist? Jak je známo, svým působením jako korespondent Národních listů během balkánských válek (1912-1913) si Vl. Sís získal v bulharské společnosti pověst nadšeného bulharofila a stoupence bulharských národních zájmů. Jak byla však jeho novinářská činnost hodnocena očima ostatních balkánských národů? Dále podrobíme novinářskou činnost Vl. Síse v meziválečném Československu z bulharské a české perspektivy. Přiblížíme jeho osobnost jako kulturního činitele, zejména jeho spolupráci s bulharsko-československými kulturními organizací a s oficiálními bulharskými institucí. V této souvislosti si položíme další výzkumné otázky: jakým způsobem Vladimír Sís ovlivnil československo-bulharské meziválečné kulturní a politické styky? Jakým způsobem byla tato činnost hodnocena jeho krajany a bulharskými institucí – jako přínosnou, ambivalentní nebo jako škodící?

Moravcová Mirjam

Jovan Cvijić a Christo Vakarelski – hrdinové „slovanského národopisu“ ve výkladu Drahomíry Stránské.

Výklad inspirací, které přední česká etnoložka uplatnila a adresně připsala J. Cvijićovi a Ch. Vakarelskému ve své práci pedagogické, badatelské, vědecko-organizační a muzejní. Podněty ovlivnily její interpretaci lidové kultury slovanských národů na Balkáně, významně však zasáhly i její stěžejní vědecký zájem, kterým byla česká a slovenská lidová kultura.

Pavlásek Michal

Hledání východu

Autorský dokumentární film přináší osobně laděnou výpověď o jednom z nejvíce diskutovaných témat současnosti – nucené migraci uprchlíků do Evropy. Hlavní migrační trasou do Evropy je tzv. balkánská cesta z Řecka

locked in a serious dispute. This is why the contribution tries, using the example of the two sponsors, to highlight the mechanisms of the Revival culture that cannot lack the spectrum of stormy relationships between their heroes, tricksters and antagonists.

Marholeva Krasimira

Czech journalist Vladimír Sís – a cultural hero, a trickster and/or an antagonist?

The contribution outlines Czech journalist Vladimír Sís's journalistic and cultural activity in two, different socio-cultural contexts – in pre-war Bulgaria and interwar Czechoslovakia. In keeping with the main topic of the conference, we will ask the basic research question: who was Vladimír Sís – a cultural hero, a trickster and/or an antagonist? It is a well-known fact that due to his work as a correspondent of the *Národní listy* paper during the Balkan Wars (1912–1913) Sís gained the reputation of a fervent Bulgarophile and an advocate of Bulgarian national interests in Bulgarian society. However, how was his journalistic activity evaluated with the eyes of other Balkan nations? We will also examine Vladimír Sís's journalistic activity in interwar Czechoslovakia from the Bulgarian and Czech perspective. We will describe his personality as a cultural figure, in particular his cooperation with Bulgarian-Czechoslovak cultural organizations and official Bulgarian institutions. In this context, we will ask further research questions: in which way did Vladimír Sís influence Czechoslovak-Bulgarian interwar cultural and political relations? How was this activity evaluated by his fellow countrymen and Bulgarian institutions – as beneficial, ambivalent or harmful?

Moravcová Mirjam

Jovan Cvijić and Christo Vakarelski – heroes of „Slav ethnography“ in the interpretation of Drahomíra Stránská

An interpretation of the inspirations a prominent Czech ethnographer applied and specifically ascribed to J. Cvijić and Ch. Vakarelski in her teaching, research, scientific and organisational and museum work. The impulses influenced her interpretation of popular culture of Slav nations in the Balkans. They also significantly touched upon her essential academic interest, which was Czech and Slovak folk culture.

Pavlásek Michal

In search of an exit

The authorship documentary film brings a personal account of one of the most discussed topics of the present-day refugees' forced migration to Europe. The Balkan route from Greece via Macedonia and Serbia to Central

přes Makedonii a Srbsko do střední Evropy. Autor filmu Michal Pavlásek strávil mezi uprchlíky během léta několik týdnů, kdy měl možnost s běženci navázat úzké osobní vztahy. Cesta s uprchlíky je o postupném odkrývání jejich tváří a osudů. Po sejmutí masky bezejmenné masy lidí evokované médii se k sobě navzájem očitáme tváří v tvář, z nadřazené pozice za kamerou jsme postupně vrženi do víru událostí na cestě. Film online zde: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1132455029-0-hledani-vychodu/>

Pavlásek Michal
Generační transmise rodinné paměti u krajanů v Chorvatsku a reemigrantů z Chorvatska

Ve svém příspěvku bych chtěl představit prvotní zjištění začínajícího výzkumu, který se zaměřuje na mechanismy a strategie transmise rodinné paměti u třígeneračních rodin ze čtyř sociálních skupin, přičemž zde bych se chtěl zaměřit na dvě vybrané skupiny – krajanů v Chorvatsku a po druhé světové válce „navráťivší“ se reemigranty z Chorvatska. Ústředním klíčem výběru těchto skupin je skutečnost, že příslušníky nejstarší generace (tzv. generace zážitku) zasáhl moment migrace – buď se stali přímými aktéry nucené či dobrovolné migrace, nebo ve stávajícím sociálním prostředí nadále žili coby „zůstavší“, ale museli s migrací svých krajanů vyrovnat.

Penčev Vladimír
Od balkánského orla k evropskému ubožákovi. Obraz Bulhara v očích české společnosti od 19. st. do dneška)

Příspěvek je věnován proměnám v kolování etnostereotypů o Bulharovi v české společnosti - od jeho chápání jako slovanského hrdinu bojujícího o svou svobodu, přes jeho chápání jako velmi pracovitěho člověka, ale i chytráka, do současného ne velmi pozitivního chápání jako třeba chudáka.

Pettigrew David
Genocidní odkaz Radovana Karadžiće
Radovan Karadžić byl sice 24. března 2016 uznán vinným u deseti z jedenácti bodů obžaloby – z genocidy, zločinů proti lidskosti a dalších válečných zločinů –, ale přesto jeho genocidní odkaz v Srbské republice přetrvává. Karadžić se stal jakýmsi strašidlem obcházejícím Bosnu a Hercegovinu. Karadžić je v Srbské republice veleben jako hrdina srbského národa. Dne 20.

Europe is the main migration route to Europe. The film director Michal Pavlásek spent among the refugees several weeks during the summer, having a chance to establish close personal contacts with them. The journey along with refugees gradually uncovers their faces and fates. After a mask of a nameless mass of people evoked by the media is taken down, we confront real people face to face, and from a superior position behind a camera, we are gradually thrown into the chaos of events on the journey. The film is available online here: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1132455029-0-hledani-vychodu/>

Pavlásek Michal
Generational transmission of family memory among ethnic Czechs in Croatia and Czechs repatriated from Croatia

This contribution wants to unveil the primary findings of a starting survey with a focus on the mechanisms and strategies of transmissions of family memory in three-generation families from four social groups. It would like to concentrate here on two selected groups – ethnic Czechs in Croatia and Czechs who were repatriated from Croatia after World War Two. The choice of these groups was largely motivated by the fact that members of the oldest generation (the “generation of experience”) were hit by the moment of migration. Either they became direct actors of forced or voluntary migration or in the existing social environment, they kept living as the “remaining ones,” but they had to come to terms with the migration of their fellow countrymen.

Penčev Vladimír
From the Balkan eagle to the European wretch. The image of a Bulgarian with the eyes of Czech society between the 19th century and the present

The contribution is devoted to the transformations in the circulation of ethnic stereotypes regarding the Bulgarian man in Czech society – from the concept of a Slav hero fighting for his freedom, to his perception of a very hard-working man, but also a cunning fellow, down to the present-day, not very positive image such as a wretch.

Pettigrew David
The Genocidal Legacy of Radovan Karadžić
In spite of his conviction March 24, 2016, on 10 of 11 Counts, including genocide, crimes against humanity, and other war crimes, the genocidal legacy of Radovan Karadžić lives on in Republika Srpska. Karadžić has become a spectre haunting Bosnia and Herzegovina. Karadžić is glorified in Republika Srpska as a hero of the Serbian people. On March 20, 2016, in defiance of his

března 2016 byla navzdory jeho očekávanému odsouzení po Karadžićovi nazvána jedna vysokoškolská kolej. Kromě toho se 23. března 2016 objevily plakáty prohlašující, že Karadžić byl „srbský hrdina“. Tato Karadžićova glorifikace je vlastně jakýmsi popřením genocidy. Takové popření genocidy způsobuje bolest pozůstalým a vede k hlubokému rozpolcení společnosti, v jehož důsledku není možné vybudovat řádnou společenskou strukturu a dosáhnout spravedlnosti a usmíření. Takové společenské rozpolcení je v Srbsku aktivně živeno neustálými hrozbami referendem a odštěpením. Politika popření a rozdělení má jasně za cíl destabilizovat Bosnu. Konečně politické projevy v Srbsku, jež běžně urážejí a ponižují Bosňáky a další lidi, kteří nejsou Srbové, legitimizují a zevšedňují debatu plnou pohrdání a nenávisť. Historická zkušenost nás poučila, že takové odlidšťující debaty jsou předchůdcem genocidy: takové, k níž má teprve dojít. Tak vypadá genocidní odkaz Radovana Karadžiće.

Peza Kestrina

Řád bektášija a jeho nejdůležitější misionář na Balkáně

Islám se u albánského etnika rozšířil nejen ve svém hlavním sunnitském směru, ale i ve formě taríq (řádů) směru ší'á. Nejrozšířenější je taríqa bektášija, která je súfijský směr islámu. Termín taríqa znamená „cesta“ nebo „způsob“ - je to cesta k čistší víře v Boha, odříkání se světského života. Bektášijské učení bylo moderní a tolerantnější než původní sunnitské učení. Světové centrum bektášiji se od roku 1929 nachází v Tiraně, v Albánii. Sari Salltek Misionář stojící za rozšířením bektášiji začátkem 14. století na Balkáně byl Sari Salltek, který se objevil v Krujě v roce 1325 a působil na opuštěné jeskyni na úpatí hory Krujě. Salltek na začátku svého působení na Balkáně se představil jako katolický kněz k získání největšího množství příznivců. Postupem času opustil svoje katolické krytí a začal otevřeně hlásat bektášijské učení. Legendy vypráví, že Salltek byl lékařem a jeho učení spojené s jeho vědomostmi v oblasti medicíny začaly vadit místnímu katolickému obyvatelstvu. Proto Salltek v pokročilém věku opustil tekke v jeskyni na úpatí hory Krujě a společně se svým koněm přeletěl až do dnešního Turecka. Sari Salltek umřel v dnešním Turecku a byl pohřben v Korfu, jeho hrob najdeme v kostele sv. Spyrodona.

impending conviction, a student dormitory was dedicated to Karadžić. Further, on March 23, 2016, billboards appeared proclaiming that Karadžić was a "Serb Hero". This glorification of Karadžić is a mode of genocide denial. Genocide denial causes pain for the survivors and leads to deep divisions in the society; divisions that rend the social fabric, making justice and reconciliation impossible. Such a social division has been actively pursued in Republika Srpska through periodic threats of referenda and secession. The politics of denial and division are clearly intended to destabilize Bosnia. Finally, the political rhetoric in Republika Srpska that routinely demeans and dehumanizes Bosniaks and other non-Serbs legitimizes and normalizes a discourse of contempt and hatred. Such a dehumanizing discourse is historically recognized to be a precursor to genocide: a genocide-to-come. Such is the genocidal legacy of Radovan Karadžić.

Peza Kestrina

Bektashi order and its most important missionary in the Balkans

Islam was disseminated among the Albanian ethnic group not only in its main, Sunni branch, but also in the taríqas (orders) of the Shia. The Bektashi taríqa, a Sufi branch of Islam, is the most widespread one. The term taríqa means a „path“ or „way“ as a journey towards a more pure belief in God, renouncing the secular life. The Bektashi learning was modern and it was more tolerant than the original Sunni learning. Since 1929, the world center of Bektashi has been in Tirana, in Albania. Sari Salltek was a missionary thanks to whom the Bektashi was disseminated in the Balkans in the early 14th century. He appeared in Krujě in 1325 and was active in an abandoned cave at the foot of the Krujě Mountain. At the beginning of his activities in the Balkans, Salltek introduced himself as a Catholic priest in order to gain as many followers as possible. After a time, he abandoned his Catholic cover-up and started openly preaching the Bektashi teaching. Legends have it that Salltek was a doctor, while his teaching, associated with his knowledge in the sphere of medicine, started to be resented by the local Catholic population. This is why in his advanced age, Salltek left the „tekke“ in the cave at the foot of the Krujě Mountain and along with his horse, he flew over to the present-day Turkey. Sari Salltek died in present-day Turkey and he was buried in Corfu. His grave can be found in the Saint Spyridon Church.

Pletenac Tomislav**Upíři mezi antagonisty, šibaly a hrdiny**

Vnímat upíry jako nejoblíbenější padouchy je v lidové kultuře 20. století naprosto běžné. Při svém původu z balkánských bájí a pověstí se staly bezmála přeneseným obrazem samého Balkánu. Ale při bližším zkoumání zásadních kulturních produktů, v nichž se upíři zapsali do lidové představitivosti na celém světě, můžeme zjistit ještě cosi jiného a na základě toho usoudit, že je tu jistá dvojnásobnost. Ta se v častých případech vztahuje na sexuální přitažlivost nebo na romantickou, bezmála hrdinskou povahu. Na první pohled se nám mohou jevit spíše jako šibalové, jenže na rozdíl od šibalů, kteří jsou dvojnásobní, jelikož jejich vlastní skutky jsou někdy společensky přijatelné, kdežto jindy ne (tím se spíše podobají současným celebritám), upíři jsou svou podstatou krutí a nebezpeční. V textu bych se chtěl zaměřit na upíři dvojnásobnost jakožto klíčovou složku zastupující Balkán, ale zároveň jako prostor pro transkulturní (Mary Louise Prattová) sebe prezentaci balkánských společností.

Seim Øyvind Hvenekilde**Bosenská občanská válka jako „událost“ utvářející identitu**

Jakožto historik s větším zájmem o zvláštnosti než o srovnávací témata budu nejprve upozorňovat na nebezpečí plynoucí z toho, že usilování o jednotné modely „Balkánu“ s sebou nese i nebezpečí zabřednutí do jakéhosi orientalismu nebo „balkanismu“. Můj mezioborový výchozí pohled se snaží aplikací historické antropologie, politické a sociologické analýzy, studií v terénu a mikrostudií vysvětlit cestu k válce v Bosně v roce 1992. Použiji ho, abych formuloval jisté téma k bližšímu rozvedení na pražské konferenci. Aniž se uchýlím k folkloristickému pohledu, budu probírat, jak představuje bosenská válka (1992–95) klíčovou „událost“ z řady kontroverzních „událostí“, jež určují současnou identitu jak v Bosně, tak mimo ni. Aniž se pokusím stěsnat svou příspěvek do předem připravených analytických škatulek (hrdinů, šibalů a antagonistů), budu uvažovat o to, jak je bosenská válka ve společnosti využívána k vytváření příběhů, z nichž si každá národnostní skupina odvozuje svou identitu a může budovat vnitřně sdílenou společenskou paměť. Ukážu, jak jsou tyto identity a formativní patetická vyprávění vzájemně provázány (Barth), ale také, jak se tato soupeřící jednobarevná historická chronologická řazení a vyprávění vzájemně vylučují a produkují rozpory mezi identitami, jež ztěžují smíření, takže je poválečný západní státotvorný projekt v Bosně nemožný a marný. Budu uvažovat o výkladové

Pletenac Tomislav**Vampires between antagonists, tricksters and the heroes**

It is familiar to perceive vampires as the most popular villains in the popular culture of 20th century. Originating from Balkan legends and tales they became almost metaphor for the Balkan itself. But by close examination of the major cultural products that inscribed vampires in the popular imagination throughout the globe, we can identify the certain surplus that makes them ambivalent. In many cases this ambivalence is related to sexual appeal or romantic, almost heroic character. At the first glance that would make them look more like tricksters, but unlike tricksters who are ambivalent by their autonomous deeds that are sometimes socially acceptable and sometimes not (what makes them more comparable with contemporary celebrities) vampires are essentially cruel and dangerous. In the text I would like to concentrate on this vampire ambivalence as an ingredient crucial for representing the Balkans, but at the same time as a space for transcultural (Mary Louise Pratt) self-representation of the Balkan's societies.

Seim Øyvind Hvenekilde**The Bosnian civil war as a constitutive identity “event”**

As a historian more concerned with singularity than comparative issues, I will first warn about the danger that the aiming for unified models for “the Balkans” also inhibits the danger of expressing orientalism or “balkanisms”. My interdisciplinary perspective, of attempting through historical anthropology, political and sociological analyses, field studies and micro studies to explain the road to war in Bosnia in 1992, I will use to formulate a topic for elaboration at the Prague conference. Without going into folkloristic perspectives I will discuss how the Bosnian War (1992-95) is a key “event” of series of disputed “events” which are determining contemporary identities in Bosnia and beyond. Without attempting to press my contribution into pre-made analytical categories (of heroes, tricksters and antagonists), I will discuss how the Bosnian war is instrumentalized in society to create stories from which each national groups are deriving their identity and can build internally shared social memory. I will show how these identities and constitutive grand narratives are relational (Barth), but also how these competing monochrome historical chronologies and narratives are mutually exclusive and are producing identity cleavages that makes reconciliation difficult and the post-war Western state-building project in Bosnia impossible and futile. I will discuss the interpretative selectivity with regard to some of

selektivně, pokud jde o některé z těchto „válečných akcí“ a rozebírat vzájemné kolektivní působení i třenic mezi individuální a kolektivní pamětí. To se bude týkat síly společné racionalizace versus individuální paměti a toho, jak lze společenskou paměť potenciálně využít jako historické prameny navzdory jejich „poskvrnění“ oficiálním pojetím, zpětným účelovým výkladem a jejich politizací a mytologizací.

Slavková Markéta

Podběl, pampeliška a kopřivy: samozásobení potravinami za válečných podmínek jako „hrdinský čin“

Ve svém příspěvku se zabývám tématem zásobování potravinami při ozbrojených konfliktech. Většinou se zaměřuji na strategii každodenního shánění potravin civilním obyvatelstvem v Sarajevu a Srebrenici během války v devadesátých letech 20. století v bývalé Jugoslávii. Jak mimo jiné zdůrazňuje Redžić, válka vede k nedostatku potravin, vody a zdravotních potřeb, takže plodí podvýživu a rovněž akutní i chronický hlad (Redžić, 2010). Ve strategiích ozbrojených konfliktů se obstarávání potravin stalo celosvětově zásadní otázkou (např. Collingham 2012, Redžić, 2010). S použitím pohledu sociální antropologie zkoumám, jak se činnost spjatá s obstaráváním a přípravou potravin, která se může v míru jevit spíše banálně, může za války často stát náročným a někdy i nebezpečným úkolem. Při snaze opatřit si jídlo lidé uvízli v enklávách a obležených městech často vydávali všanc život. Navzdory hrozbě, že je usmrtí kulky, granáty a odstřelovači, lidé se vydávali na sběr podbělu, pampelišek, kopřiv a mnoha dalších jedlých rostlin, aby si za války vylepšili jídelníček. V některých takovýchto případech lze takovou činnost pokládat za „hrdinské činy“, kdy se někdo rozhodne nasadit život, aby nasýtil ostatní a zvýšil tak jejich naději na přežití.

Staneva Boriana

Bulharští romští migranti v Čechách

Příspěvek se zabývá skupinou bulharských Romů, kteří přijeli do České republiky za prací. Interpretuje jejich pozici v ČR skrze obrazy hrdiny a antagonisty. Dichotomie mezi oběma póly jasně ukazuje, jak bulharští Romové uvažují o sobě v kontextu života mezi jinými.

Sami sebe vidí jako hrdiny a antagonisty. Hrdinství je nahlíženo z pozice zahraničních dělníků na českém trhu práce – z pozice jejich odhodlanosti postavit se čelem problémům každodenního života. Respondenti svoje hrdinství nijak nemanifestují, jsou si ale vědomí, že existovat v podmínkách, ve kterých se nacházejí, vyžaduje odvahu a mimořádné

these “war events” and analyze the interplay and friction between individual and collective memory. That will touch upon the power of collective rationalization versus individual memory and how social memory potentially can be used as historical sources despite their “contamination” by official discourse, by retrospective rationalization and their politization and mythologization.

Slavková Markéta

Coltsfoot, Dandelion and Nettles: Food self-provisioning in wartime conditions as a “heroic act”

In this presentation, I discuss the topic of food provisioning in armed conflicts. I mostly focus on the everyday life self-provisioning strategies of the civilian populations in Sarajevo and Srebrenica during the 1990's war in the former Yugoslavia. As Redžić amongst others points out, war leads to shortages of food, water and medical supplies and therefore generates undernourishment as well as acute and chronic hunger (Redžić, 2010). In armed conflicts strategies of food provisioning become universally the biggest issue (e.g. Collingham 2012, Redžić, 2010). Using the perspective of social anthropology, I examine how activities around food provisioning and preparation, which might seem relatively banal in peacetime, often become challenging and possibly dangerous tasks in wartime. The people trapped in enclaves and besieged cities often risked their lives during their quests for food. Despite the threat of being killed by projectiles, grenades and snipers, people would go and pick coltsfoot, dandelion, nettles and many other edible plants to improve their war diets. In some of these cases, such activities can be read as “heroic acts”, when one decides to risk his/her life in order to feed and thus increase survival chances of others.

Staneva Boriana

Bulgarian Roma migrants in Bohemia

The contribution deals with a group of Bulgarian Roma who came for work to the Czech Republic. It interprets their position in the Czech Republic through the images of a hero and an antagonist. The dichotomy between the two poles clearly shows how the Bulgarian Roma think about themselves in the context of their lives among others.

They consider themselves heroes and antagonists. The heroism is approached from the position of foreign workers on the Czech labour market, from the position of their determination to face the problems of day-to-day life. The respondents do not manifest their heroism in any

schopnosti. Oporu nacházejí v pevných rodinných vztazích a relativně dobře vyvinuté sociální síti. Přesto většinou spoléhají sami na sebe. Jsou hrdí a svým způsobem pokorní k odmítavosti, které se jim dostává jak v bulharské, tak i v české společnosti.

Ve svém světě kolísají mezi stálým tlakem vlastní tradice (např. uzavírání manželství v raném věku, což jim překáží dokončit školu a později vyvolává problémy se zaměstnáním) a imperativními požadavky moderní společnosti. Ta, jak se jim zdá, odmítá přijmout jejich způsob života a nabídnout alternativu. Tím se vytváří prostor velmi zvláštního antagonismu, kde z jedné strany hlavním nepřitelem jsou oni sami pro sebe a ze strany druhé společenský systém. Bojují se svým stínem, který je pro ně nepřijatelný, přichází zvenčí a jsou skrze něj zranitelní. Jako jedinou strategii přežití zvolili postoj ustát svojí jinakostí, odolat a vážit si život takový jaký je.

Šístek František

Marko Miljanov: kult hrdiny v perspektivě transnacionální historie

Příspěvek se bude věnovat kultu Marka Miljanova (1833-1901), kmenového pohlavára, vojevůdce a spisovatele, který je tradičně považován za ztělesnění „černohorského junáctví“. Zaměří se na proces budování jeho kultu v perspektivě transnacionální historie. Miljanov je primárně hrdinou černohorským, zároveň je součástí srbského nacionálního panteonu, ambivalentně je vnímán ve vztahu k Albáncům (jako válečný protivník, přítel Albánců nebo dokonce jako Albánc). Geneze Miljanovova kultu má také významný český kontext: k jeho idealizaci již za jeho života přispěli čeští slovanofilové, zejména Josef Holeček, ve 30. a 40. letech 20. století pak přední představitel pražské německé slavistiky Gerhard Gesemann. V posledních letech byl Miljanov na jedné straně reinterpretován mj. jako obhájce multietnické koexistence Jihoslovanů a Albánců, na straně druhé se objevují pokusy o demontáž jeho kultu, vycházející z prostředí historiků i literátů.

Štěpánek Václav

Pobratim nebo šibal? O jednom záhadném balkánském přátelství T.G.M.

K prvním zásadnějším kontaktům říšského poslance T. G. Masaryka s prostředím Srbů z tehdejšího Srbského království došlo zejména v

way, but they are aware of the fact that existing in the conditions in which they find themselves demands courage and exceptional capabilities. They find support in firm family relationships and a relatively well developed social network. However, they still mostly rely on themselves. They are proud and, in a way, submissive to the refusal they encounter both in the Bulgarian and Czech societies.

In their world, they oscillate between a permanent pressure of their own tradition (such as concluding the marriage at a very early age, due to which they can hardly finish schools and they later face problems with employment) and imperative demands of modern society. The latter seems to refuse to accept their way of life and to offer any alternative. In doing so, it creates the space for a very peculiar antagonism: on the one hand, they are the main enemies for themselves and there is the social system, on the other. They fight with their own shadow which is unacceptable for them, coming from outside, due to which they are vulnerable. They have chosen a single strategy of survival: the attitude to sustain their otherness, to resist and to esteem the life as it is.

Šístek František

Marko Miljanov: the hero cult as approached by transnational history

The contribution will be devoted to the cult of Marko Miljanov (1833–1901), a clan chief, general and writer, traditionally considered an epitome of „Montenegrin heroism.“ It will focus on the process of establishment of his cult in the context of transnational history. Miljanov is primarily a Montenegrin hero, but at the same time, a part of the Serb national pantheon, with an ambivalent perception in his relationship to Albanians (as their war opponent, a friend of Albanians or even an Albanian). The genesis of Miljanov's cult has a considerable Czech context: Czech Slavophiles, Josef Holeček in particular, contributed to his idealization during his lifetime already. In the 1930s and the 1940s, this was also done by a prominent representative of Prague German Slav studies, Gerhard Gesemann. In recent years, Miljanov was reinterpreted as an advocate of multiethnic coexistence of South Slavs and Albanians on the one hand, while efforts to dismantle his cult, arising from the milieu of historians and men of letters, have appeared, on the other.

Štěpánek Václav

A close friend or a trickster? Describing a mysterious Balkan friendship of T.G.M.

Imperial Council member T. G. Masaryk established the first serious contacts with the milieu of Serbs from the former Kingdom of

souvislosti s tzv. Velezrádným a později Friedjungovým procesem. Obhajoba srbských politiků z charvátského sněmu, obžalovaných z panslovanských spikleneckých rejdů ze Srbskem, učinila Masaryka evropsky slavným mužem a otevřela mu cestu také do nejvyšších kruhů srbského království, které jen v roce 1912 navštívil pětkrát. Při jedné z návštěv projevil přání seznámit se ze srbským venkovem. Masarykův výlet do „Šumadie“ „srbského Piemontu“, skončil jeho údajným pobratřením se zámožným rolníkem Jeremijou Nedićem. Ten se pak, poté, co se stal Masaryk československým prezidentem, pyšnil svým „pobratimem“ a po mnoha pokusech se nakonec s Masarykem (v Lánech) také setkal. Stal se tak objektem zájmu české i srbské veřejnosti a jedním ze symbolů československo-jugoslávské vzájemnosti. Dokázal z dávno zapomenuté události udělat prvotřídní senzaci. Tedy je zároveň hrdinou, zároveň typickým balkánským šibalem...

Takovski Aleksandar a Muhić Maja

Když se staré střetává s novým: padouch nebo hrdina v lidovém podání a u nových sdělovacích prostředků

Vytváření kultu osobností a heroizace vůdců není nic nového. Nejběžnější formou, díky níž se historicky a politicky významné osoby dočkaly velikého ocenění (od Achilla přes kralevice Marka až po Tita), bylo epické vyprávění, členěné podle různých žánrů, jako jsou například legendy, orální a psané příběhy, mediální zpravodajství, a dokonce i vtipy. V jejich rámci působí jako nejběžnější jazykové strategie kladné výpovědi a využití řečnických obrátů, jež mají ve vyprávěné formě charakterizovat osoby jako hrdiny nebo padouchy. Cílem je dosažení mimořádně působivého efektu zbožnění a uctívání na jedné straně a pohrdání a zavržení na druhé. Jazyk a hrdinské převyprávění byly v minulosti před digitálním věkem zásadními prostředky heroizace nebo naopak absolutního zavržení. V digitální éře nabídl příchod internetu nový komunikační prostředek, jež je méně verbální, zato vizuálnější, poslechový a většinou participativní. To je naše východisko v tomto výzkumu, jež usiluje o zkoumání otázky, zda nové komunikační možnosti přinesly dramatickou změnu starých vzorců, z nichž vyrůstají hrdinská vyprávění. Naše ústřední otázka proto zní: „Změnila nová technika od základu obsah a formy vychvalování politických předáků, nebo jenom nabídla nový prostředek ke sdělení starých vzorců?“ K odpovědi na tuto otázku jsme shromáždili dva datové soubory. První sestává ze starších, tradičnějších forem hrdinských vyprávění (literární texty, lidové vzápovědi o poválečných politických předácích a vtipy), jež se

Serbia especially in connection with the “High treason trial,” later dubbed the Friedjung trial. The defence of Serb politicians from the Croatian Diet, charged with Panslav conspiracy and intrigues in league with Serbia, made Masaryk a man of the European renown and opened his way to the highest echelons of the Kingdom of Serbia, which he visited five times in 1912 alone. During one of his visits, he expressed the wish to be acquainted with the Serb countryside. Masaryk’s trip to Šumadija „the Serb Piemont,” ended with his alleged fraternization with a wealthy farmer named Jeremija Nedić. After Masaryk became the president of Czechoslovakia, Nedić boasted of his „close friend” and after many tries, he eventually met Masaryk (in Lány). As a result, he attracted the interest of both Czech and Serb public, becoming one of the symbols of Czechoslovak-Yugoslav solidarity. He managed to make a real sensation from a long forgotten event. As a result, he is at the same time a hero, but also a typical Balkan trickster...

Takovski Aleksandar and Muhić Maja

When the old meets new: Folk heroization/vilification and the new media

Construction of cult of personalities and heroization of leaders is nothing new. The most common format through which historically and politically significant persons have been appraised (from Achilles, through Krali Marko, up to Tito) was the narrative, structured within various genres like legends, oral and written stories, media reports, even jokes. Within these, the most common linguistic strategies are positive predication, and the use of rhetoric figures deployed to narratively characterize the persons as heroes or villains. The end of which is the accomplishment of perlocutionary effect of reverence, adoration on one, and contempt and scorn on the other hand. Language and epic narrativization have been seminal means of heroization/vilification in the pre-digital past. In the digital era, the advent of internet has offered new means of communication, less verbal, more visual, auditory and mostly participative. This is our starting point in this research which seeks to explore the question whether the new communication platforms have brought a dramatic change in the old patterns of construction of hero-narratives. Thus our central question is: “Has new technology drastically changed the contents and the forms of praising political leaders, or has it merely offered only a new medium for the communication of the old patterns?”. In order to answer the question we have gathered two data corpi, the first consisting of older, more traditional forms of hero narratives (literary texts, popular narratives about post WWII political leaders and jokes) used to identify

používají k určení jazykových nástrojů, jimiž se tyto postavy charakterizují jako hrdinové nebo padouši. Dále se zjištění jazykových vzorců také aplikuje na modernější soubor vyprávění ve stylu padouch nebo hrdina, pojednávajících o dvojici postav makedonské politiky: Nikoly Gruevského a Zorana Zaeva. Tento soubor sestává ze čtyř typů textu: textů psaných novináři, přirozeného vyprávění lidmi, vizualizací pochvalných nebo naopak odsuzujících zmínek na adresu obou politiků a konečně vtipů, jak ve vizuální, tak slovní podobě. A tak zjištěním prostředků jak z jazykové, tak nejazykové sféry, jimiž se v dnešní době dosahuje heroizace, a srovnáním se staršími, již ustálenými prostředky usilujeme o pochopení nejen toho, jak lidé v moderní době glorifikují, nebo naopak zatracují své vůdce. Také zjišťujeme, zda nastala závažná změna, co do obsahu, prostředků a struktur takovýchto vyprávění.

Vinš Přemysl

Ismail Kadare: kontroverzní albánský hrdina

Příspěvek se zaměřuje na osobu nejslavnějšího albánského spisovatele Ismaila Kadareho a jeho dílo. Kadareho postavení mezi Albánci je vzhledem k jeho autoritě v zahraničí unikátní a rozporuplné. Je oslavován jako vlajkonoš albánské kultury ve světě, ale i zatracován a obviňován ze spolupráce s komunistickým režimem. Příspěvek osvětlí Kadareho ambivalentní pozici, kromě toho zanalyzuje i jeho literární dílo, které lze vnímat jako poutavý konstrukt albánských kulturních a politických dějin. Jím nastíněný popis albánských reálií ovlivňuje pohled na Albánci v zahraničí. Příspěvek se tedy bude snažit hledat odpověď na otázku, jestli Kadarem vytvářený obraz Albánců má blíže ke konceptu hrdiny, šibala nebo antagonisty.

Zeman Pavel

Čeští učitelé v Bulharsku a jejich podíl na tvorbě odborné terminologie v 80. letech 19. století

Bulharsko patřilo po roce 1878, kdy se osvobodilo z osmanské nadvlády, k lákavým cílům českých pracovníků. Významné bylo jejich zastoupení především mezi učiteli na gymnáziích, které zde v této době překotně vznikaly. Na jedné straně se tak otevírala možnost pro působení českých pedagogů, kteří s vidinou rychlé kariéry odešli do Bulharska. Na straně druhé se však školy potýkaly s řadou problémů, jedním z nejcitelnějších byl nedostatkem učebnic, vhodných pro výuku. Někteří z českých učitelů tak patřili mezi autory prvních bulharských učebnic matematiky, chemie či geografie. S podobou odborných učebnic pak

linguistic means of hero/villain characterization. The same end, identifying patterns of language used is also applied to the more modern corpus of hero/villain narratives on two Macedonian political figures Mr. Nikola Gruevski and Mr. Zoran Zaev. This corpus includes four types of texts: those written by journalists, natural narratives by people, visualizations of laudable/condemning comments on the two politicians, and nonetheless jokes, both visual and verbal. Thus by identifying means; both linguistic and non-linguistic, of modern heroization and comparing it to older, already established such means, we seek to understand not only how modern day people glorify or vilify their leaders, but also if there has been any significant change both in contents, means and structures of such narratives.

Vinš Přemysl

Ismail Kadare: a controversial Albanian hero

The contribution focuses on the person of the most famous Albanian writer Ismail Kadare and his work. Due to his authority abroad, Kadare's position among Albanians is unique and contradictory. He is glorified as a standard-bearer of Albanian culture in the world, but also denounced and accused of collaboration with the Communist regime. The contribution will cast a light on Kadare's ambivalent position. In addition, it will analyse his literary work which can be perceived as an intriguing construct of Albanian cultural and political history. The description of Albanian life and institutions outlined by him influences the view of Albanians abroad. This is why this contribution will try to find a response to the question of whether the picture of Albanians painted by Kadare is closer to the concept of a hero, a trickster or an antagonist.

Zeman Pavel

Czech teachers in Bulgaria and their contribution to the creation of professional terminology in the 1880s

After 1878, when it was liberated from the Ottoman rule, Bulgaria was one of the attractive destinations of Czech workers. A large number of them were especially among teachers at secondary schools that were being hastily established at that time. On the one hand, opportunities appeared for the work of Czech teachers who left for Bulgaria in search of a rapid career. On the other, the schools faced a great deal of problems, with a shortage of textbooks suitable for the teaching process being one of the most sensitive ones. This is why some of the Czech teachers were among the authors of the first Bulgarian textbooks of mathematics,

<p>úzce souvisela otázka, jakou terminologii bude daná látka prezentována. Cílem tohoto příspěvku nejen v krátkosti představit jednotlivém tvůrce učebních pomůcek, ale především analyzovat, s jakými odbornými výrazy pracovali. Resp. zhodnotit nakolik při vytváření terminologie podléhali českým vzorům a zda jimi zaváděné termíny přetrvaly do dnešních dní.</p>	<p>chemistry and geography. The form of similar textbooks was closely related with the question of the type of terminology with which the subject matter should be presented. This contribution wants not only to give a brief presentation of the individual creators of the teaching devices, but, above all, an analysis of the professional terms with which they worked. It also wants to assess to what extent they were dependent on Czech models when creating the terminology and whether the terms they were coining have survived until the present time.</p>
--	--

Poznámky / Notes: